

Päivämäärä
21.3.2016

Diaarinro
H 54/16

Valtiovarainministeriölle

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 12.2.2016, VM/239/03.01.00/2016

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi kotikuntalain ja väestötietojärjestelmästä ja väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt korkeimmalta hallinto-oikeudelta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi kotikuntalain ja väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisteri-keskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on muun ohella selkeyttää mainittujen lakien säännöksiä, jotka koskevat virheiden korjaamista, oikaisuvaatimusta ja muutoksenhakua.

Korkein hallinto-oikeus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Väestötietojärjestelmän tietoja ja muita väestökirjanpidon palveluita käytetään merkittävässä määrin yhteiskunnan toimintojen ja tietohuollon tukena. Tietojen virheettömyyteen ja ajantasaisuuteen on tämän vuoksi kiinnitettävä huomiota, ja tietojen rekisteröintiin liittyvät menettelyt on pidettävä ajan tasalla. Korkeimmalla hallinto-oikeudella ei ole tältä osin lausuttavaa kotikuntalakiin sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin ehdotetuista muutoksista.

Oikaisuvaatimusmenettelyn nykyistä laajempi käyttöönotto muutoksenhaun ensi vaiheena sekä hallintolainkäyttölain mukaisen muutoksenhaun rajaaminen korkeimmassa hallinto-oikeudessa valitusluvan varaiseksi on kannatettava kehityssuunta tämän tyyppisissä asia-ryhmissä. Korkein hallinto-oikeus pitääkin välttämättömänä, että myös näissä asiaryhmissä muutoksenhaussa korkeimpaan hallinto-oikeuteen siirrytään esitysehdotuksen mukaisesti valituslupajärjestelmään.

Muutoksenhakuun ehdotetuilla uudistuksilla ei muuteta väestötietojärjestelmän tietojen oikeudellista merkitystä hallinnollisessa päätöksenteossa. Väestötiedoilla ei muutoksenhakua koskevien uudistusten jälkeenkään olisi oikeudellisesti sitovaa vaikutusta muiden hallinnon-alojen viranomaistoimintaan. Henkilöstä väestötietojärjestelmään talletettuja tietoja pidetään julkisesti luotettavina, jollei tietoa osoiteta virheelliseksi tai puutteelliseksi. Vaikka esimerkiksi kotikuntaa koskeva merkintä olisi väestötietojärjestelmässä virheellinen, kotikunnan perusteella määräytyvät oikeudet ja velvollisuudet tulee ratkaista lainmukaisesti asianomaisessa hallintomenettelyssä tai siihen liittyvän muutoksenhakumenettelyn yhteydessä. Nykytilan säilyminen on syytä tuoda sopivalla tavoin esille esityksen perusteluissa.

Eräitä yksityiskohtia

Esitysehdotuksen keskeisiä ehdotuksia koskevaan jaksoon sisältyy joitakin valituslupajärjestelmään liittyviä kohtia. Sivulla 10 olevassa kappaleessa, jossa selostetaan valituslupajärjestelmään siirtymiseen liittyviä perustuslakivaliokunnan kannanottoja ja viitataan valiokunnan lausuntoon PeVL 32/2012 vp, esitetään myös yleisiä lausumia korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltävistä valitusasioista. Lausumat eivät vaikuta täysin pulmattomilta, ja jatkovalmistelussa olisi harkittava näiden asiayhteydessään myös tarpeettomilta vaikuttavien lausumien poistamista. Valituslupasääntelyn soveltamisalan laajentamista on käsitelty myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa 55/2014 vp. Sinänsä korkein hallinto-oikeus yhtyy esitysehdotuksessa esitettyyn arvioon, jonka mukaan esillä olevissa asiaryhmissä on perusteltua ja korkeimman hallinto-oikeuden näkökulmasta välttämätöntäkin rajoittaa muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituslupajärjestelmällä.

Uudistuksen yhtenä tarkoituksena on selkeyttää sääntelyä, jotka koskevat yhtäältä oikaisuvaatimusmenettelyä ja toisaalta väestötietojärjestelmään talletettujen tietojen korjaamista. Tavoite on kannatettava. Esitysehdotuksen näitä asiakokonaisuuksia koskevat säännökset eivät kuitenkaan kaikilta osin ole helposti ymmärrettävissä muun muassa käytetyn käsitteistön vaihtelevuudesta johtuen. Esimerkiksi kotikuntalain ehdotetun 16 §:n perusteluista ilmenee, että pykälä koskisi oikaisun vaatimista kotikuntalain nojalla tehtyyn *hallintopäätökseen*. Säännöksessä puhutaan kuitenkin *ratkaisuista* ja viitataan lain 9 ja 11 §:ssä tarkoitettuihin ratkaisuihin. Mainituista säännöksistä 11 §:ssä puhutaan ratkaisuista, mutta 9 §:ssä tätäkään käsitettä ei käytetä.

Ehdotettujen säännösten ja niiden perustelujenkin valossa jää jossakin määrin epäselväksi, mihin kaikkiin rekisteriviranomaisen toimiin oikaisua voitaisiin vaatia. Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain tiedon korjaamista koskevassa 76 §:ssä puhutaan ratkaisun johdosta annettavasta kirjallisesta päätöksestä. Saman lain oikaisuvaatimusta koskevassa 76 a §:ssä puhutaan oikaisun hakemisesta mainitun lain nojalla tehtyyn hallintopäätökseen, ja säännöksen perusteluissa pyritään tarkentamaan, mitä tuon lain nojalla tehtyjä ratkaisuja pidetään hallintopäätöksinä.

Tiedon korjaamista koskevassa väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 76 §:ssä aloiteoikeus annetaan rekisterinpitäjän ohella sille, jonka etua, oikeutta tai velvollisuutta rekisterimerkintä koskee. Ilmeisesti tässä yhteydessä ei ole riittävää puhua rekisteröidyistä. Voinee kuitenkin kysyä, koskevatko rekisterissä olevat tiedot aina rekisteröityjen etua, oikeutta tai velvollisuutta siten, että rekisteröidyillä ehdotetun säännöksen nojalla on joka tapauksessa

mahdollisuus vaatia itseään koskevan tiedon korjaamista. Tältäkin osin vähintäänkin käsitteistön täsmentäminen perusteluissa vaikuttaisi tarpeelliselta.

Korkein hallinto-oikeus ei valmistelun tässä vaiheessa kiinnitä enemmälti huomiota kielellisiin seikkoihin.

Lausunnon ovat valmistelleet hallintoneuvokset Sakari Vanhala ja Outi Suviranta ja sitä on käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden kansliaistunnossa.

Presidentti

Pekka Vihervuori

Apulaiskansliapäällikkö

Antti Huotari